

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnitelma

TYÖRYHMÄRAPORTTI

Maa- ja metsätalousministeriö

Kesäkuu 2021

Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnitelma – työryhmäraportti

Kesäkuu 2021

Julkaisija: Maa- ja metsätalousministeriö

Hanke: Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu- ja määrittelyhanke

Sisällys

Johdanto.....	4
Työryhmäraportin laadinta	5
1. Taustaosio	7
Susiin liittyvät konfliktit	7
1.1. Keskeinen sääntely ja reunaehdot	8
Kansallinen sääntely	8
Suotuisa suojelutaso.....	9
EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisut ja niiden vaikutus.....	10
C-647/17 linjaukset	10
Suden kannanhoidollisen metsästyksen reunaehdot pähkinänkuoressa	12
Milloin kannanhoidollinen metsästys voidaan sallia?	12
1.2. Suurpetojen metsästyksen mahdolliset hyödyt.....	13
1.3. Biologian näkökulmasta huomioon otettavia asioita	14
Perhelauman merkitys	15
1.4. Kannanhoidollisen metsästyksen vuosien 2015 - 2016 kokeilu	15
Lisääntyvän yksilön poistumisen vaikutus	16
2. Työryhmien esitykset suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi ja asiaan liittyviksi toimenpiteiksi	17
2.1. Susikannan suotuisan suojelutason viitearvo	17
2.2. Peruste suden kannanhoidolliselle metsästykselle.....	18
Muu tyydyttävä ratkaisu	20
2.3. Kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotinen kokeilu.....	20
Metsästysaika	20
Valikoiden ja rajoitetusti	21
Valikoinnin kriteerit.....	22
Kuvaus prosessista.....	23
Tarkoin valvotut olosuhteet	24
Koulutus.....	25

	Suden kannanhoidollisen metsästyksen seuranta.....	25
3.	Lähteet.....	27
	Oikeuslähteet.....	28

Johdanto

Tässä Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnitelmassa – työryhmäraportti, käsitellään reunaehtoja ja suunnitelmaa suden kannanhoidolliselle metsästykselle poronhoitoalueen ulkopuolella Suomessa. Suunnitelma on suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu ja määrittely -hankkeen valmistelu- ja ohjausryhmän työryhmäraportti. Susi kuuluu Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV ns. tiukasti suojeltuihin lajeihin, joiden metsästys on lähtökohtaisesti kielletty.

Työryhmäraportissa luodaan katsaus kannanhoidollisen metsästyksen keskeisiin reunaehtoihin (erityisesti vuoden 2019 EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisuun pohjalta) ja niihin edellytyksiin, milloin kannanhoidollinen metsästys voidaan Suomessa toteuttaa. Työryhmäraportissa on kuvattuna lisäksi taustaa suden kannanhoidolliseen metsästykseseen, sen perusteisiin ja valikointiin liittyen.

Raportissa esitetään myös työryhmissä työstetyt esitykset suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi sekä toimenpiteiksi, jos maa- ja metsätalousministeriö sallii suden kannanhoidollisen metsästyksen reunaehtojen täytyessä. Työryhmissä on työstetty seuraavia kohtia suden kannanhoidolliseen metsästykseseen liittyen ja ne kuvataan raportissa:

- Kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotinen kokeilu
- Peruste suden kannanhoidolliselle metsästykselle
- Suden kannanhoidolliseen metsästyksen valikointi ja valikoinnin kriteerit
- Kuvaus prosessista
- Tarkoin valvotut olosuhteet
- Koulutus
- Seuranta

Raportin tarkoitus ei ole mennä yksityiskohtiin tai antaa tarkkaa kuvausta kaikesta suden kannanhoidolliseen metsästykseseen liittyvästä sääntelystä, oikeuskäytännöstä tai tutkimustiedosta. Raportti on pyritty pitämään tiiviinä ja sellaisena, että siinä kuvataan asian kannalta sellaiset olennaiset seikat, joita on myös käyty läpi työryhmien työskentelyssä. Tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat perustelut suden kannanhoidolliselle metsästykselle kuvataan maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa ja sen taustamuistiossa.

Työryhmäraportti jakaantuu kahteen päälukuun. Luvussa 1. *Taustaosio* käydään läpi työryhmissäkin läpi käytyjä lainsäädännöllisiä reunaehtoja suden kannanhoidolliselle metsästykselle sekä niitä keskeisiä ehtoja, joiden täytyessä suden kannanhoidollinen metsästys voidaan sallia. Lisäksi tarkastellaan lyhyesti LCIE:n raportissa esitettyjä suurpetojen

metsästyksen liittyviä hyötyjä, taustaa susikannan hoitosuunnitelmasta ja biologisia näkökulmia suden kannanhoidollisen metsästyksen. Raportin toisessa luvussa käydään läpi hankkeen työryhmissä työstettyjä esityksiä suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi ja asiaan liittyviksi toimenpiteiksi.

Työryhmäraportin laadinta

Suunnitelmaa on työstetty maa- ja metsätalousministeriön asettamissa Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu ja määrittely -hankkeen valmistelu- ja ohjausryhmässä (MMM009:00/2020) ja virkavalmisteluna. Suunnitelmaan pyydettiin kommentteja alueellisilta riistaneuvostoilta huhtikuussa 2021. Alueellisilta riistaneuvostoilta saatuja palautteita käsiteltiin valmisteluryhmän kokouksessa toukokuussa 2021. Valmisteluryhmä päivitti raporttiluonnoksen palautteen käsittelyn jälkeen ja luovutti luonnoksen raportista ohjausryhmän käsiteltäväksi.

Lyhyesti voidaan todeta, että jokainen alueellinen riistaneuvosto (15 kpl) kannatti esitystä joko sellaisenaan tai muutettuna pienillä muutoksilla. Palautteen pohjalta tarkennettiin suunnitelmasta kohtia koulutus, seuranta ja prosessin kuvaus. Osa palautteesta oli enemmän käytännön toteutukseen liittyviä ja yksityiskohtia koskevia, joihin ei ole tarvetta mennä suunnitelmassa, mutta joita voidaan hyödyntää kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotisen kokeilun kehittämisessä.

Neljä alueellista riistaneuvostoa näki, että valikoinnin (ks. sivu 22) tulisi kohdistua vain vaihtoehdon 2:n mukaisesti tai pääpainon tulisi olla sillä. Suunnitelmaraporttiin on kuitenkin jätetty molemmat vaihtoehdot eli, että suden kannanhoidollinen metsästys voi kohdistua vaihtoehto 1:n mukaisesti joko 1–2 susiyksilöön laumasta tai vaihtoehto 2:n mukaisesti kokonaiseen laumaan tai pariin. Sitä, että metsästys toteutettaisiin vain vaihtoehto 2:n mukaisesti perusteltiin muun muassa mahdollisilla ennakoimattomilla vaikutuksilla, joita alfayksilön saaliiksi saamisella voi olla (vaihtoehto 1:ssä). Tällaiset vaikutukset tullaan kuitenkin ottamaan huomioon kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelussa (ks. sivut 17–18 ja sivut 21–22).

Valmisteluryhmään ovat kuuluneet edustajat seuraavista tahoista: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Poliisihallitus, Suomen luonnonsuojeluliitto, MTK ry, Suomen Metsästäjäliitto, Luonto-Liitto, Suomen Kennelliitto, Pohjois-Karjalan alueellisen riistaneuvoston puheenjohtaja, Varsinais-Suomen alueellisen riistaneuvoston puheenjohtaja ja valtakunnallisen riistaneuvoston puheenjohtaja. Ohjausryhmään ovat kuuluneet edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä, ympäristöministeriöstä, Suomen riistakeskuksesta, Suomen luonnonsuojeluliitosta, MTK ry:stä ja Suomen Metsästäjäliitosta.

Työryhmien toimikausi alkoi 23.1.2020. Asettamispäätöksessä todetaan, että hanke kestää vuoden 2020 loppuun tai niin kauan kuin on tarpeen, kun otetaan huomioon KHO:n tulevan suden

kananhoidollista metsästystä koskevan ratkaisun ja komission luontodirektiivin päivityksen valmistumisen ajankohta.

Luonto-Liitto jättäytyi pois valmisteluryhmästä 2.6.2021.

1. Taustaosio

Suden kannanhoidollinen metsästys on yksi Suomen susikannan hoitosuunnitelman (2019) kannanhoidollisista toimenpiteistä ja sen suunnitteluhanke on kuvattu hoitosuunnitelman liitteessä. Liitteessä todetaan, että kannanhoidollinen metsästys on nähty hoitosuunnitelman valmistelun aikana tärkeäksi sosiaalisen kestävyuden ja susien sietämisen edistämiseksi.

Susikannan hoitosuunnitelman lyhyen aikavälin tavoitteena on pienin elinvoimainen susikanta ja pidemmän aikavälin tavoitteena susikannan suotuisa suojelutaso. Susikannan hoitosuunnitelma on susikannan ja suteen liittyvien konfliktien hallinnan työkalu. Sillä pyritään sovittamaan yhteen yhtäältä susireviireillä asuvien ja toimivien kansalaisten tarpeet sekä toisaalta susikannan suojelun tarpeet. Hoitosuunnitelmassa on useita eri toimenpiteitä, jotka tukevat hoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista ja laajemmin susien sietämisen edistämistä. Suden kannanhoidollinen metsästys on yksi lukuisista hoitosuunnitelman toimenpiteistä.

Susiin liittyvät konfliktit

Susi on edelleen kaikista suurpedoistamme vaikeimmin hallittava riistalaji siinä mielessä, että susiin liittyy useita erityyppisiä konflikteja. Sudet aiheuttavat vuosittain poro-, kotieläin-, ja koiravahinkoja, joista euromääräisesti suurimmat vahingot aiheutuvat porotaloudelle. Susi ei kuitenkaan ole aiheuttanut euromääräisesti eniten porovahinkoja. Kotieläinvahinkojen suhteen eniten vahinkoja (euromääräisesti) ovat tyypillisesti aiheuttaneet susi tai karhu. Suden aiheuttamista konflikteista vahvimpia ovat turvattomuuden tunne sekä erityisesti rahallisia menetyksiä ja mielipahaa aiheuttavat metsästyskoiravahingot ja niihin liittyvä riski. Se, että susia ei siedetä, on ilmennyt esimerkiksi susien laittomana tappamisena. Lisää susiin liittyvistä konflikteista ja toimenpiteistä konfliktien hallitsemiseksi on Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa.

Luonnonvarakeskuksen teettämän tutkimuksen (Pellikka & Hiedanpää 2020) mukaan suurpetopelko on voimistunut, ja se vaihtelee jonkin verran väestöryhmittäin ja yhdistyy osin käsityksiin sudesta eläimenä. Kansalaisten laittomalle tappamiselle antama jonkinasteinen tuki on viimeisimmän kyselyn mukaan aiempaa yleisempää ja susialueilla tämä tuki on kerätyn aineiston mukaan suhteellisesti vain hieman yleisempää kuin muualla.

1.1. Keskeinen sääntely ja reunaehdot

Susi kuuluu Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV ns. yhteisön tärkeinä pitämiin tiukasti suojeltuihin lajeihin, joiden metsästys on lähtökohtaisesti kielletty. Direktiivin 16 artikla kuitenkin sallii tiukasta suojelusta poikkeamisen luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan a–e alakohtien poikkeusten nojalla.

Suden kannanhoidollisessa metsästyksessä on kyse luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan poikkeuksesta;

Luontodirektiivin 16 artikla 1) Jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja jollei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, jäsenvaltiot voivat poiketa 12, 13 ja 14 artiklan ja 15 artiklan a ja b alakohdan säännöksistä:

e) salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan a–d alakohdissa on ilmaistu päämäärä poikkeukselle. E alakohta poikkeaa edellä mainituista siinä, että jäsenmaan on osoitettava hyväksyttävä päämäärä poikkeukselle ja tuettava sitä perusteluin.

Suomen riistakeskuksen myöntämät niin sanotut vahinko- tai turvallisuusperusteiset poikkeusluvut myönnetään luontodirektiivin 1 kohdan poikkeusperusteiden nojalla. Vahinkoperusteisten poikkeuslupien kohdalla päämäärä on jo itsessään poikkeusperusteissa ja ne on pantu kansallisesti täytäntöön metsästyslaissa luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtien nojalla, jotka kuuluvat seuraavasti:

b) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta;

c) kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle.

Kansallinen sääntely

Termiä *kannanhoidollinen metsästys* metsästyslaki ei sinänsä tunnista, vaan kyse on metsästyslain 41 a §:ssä säädetystä poikkeuksesta lain 37 §:ssä säädetystä suden

ympärivuotisesta rauhoituksesta, josta voidaan poiketa metsästyslain 41 §:n mukaisesti Suomen riistakeskuksen myöntämällä poikkeusluvalla. Kyseisellä lainkohdalla on pantu täytäntöön EU:n luontodirektiivin 16 artiklan ja sen 1 kohdan e alakohdan mukainen sääntely.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen sallimiseksi ei ole tarvetta lakimuutoksille. Nykyinen metsästyslaki ja sen nojalla annettu poikkeuslupa-asetus ovat riittävät. Metsästyslain (615/1993) nojalla maa- ja metsätalousministeriö voi antaa asetuksen ns. poikkeusluvalla sallittavasta suden metsästyksestä, jos reunaehdot täyttyvät. Kannanhoidollisen metsästyksen on täytettävä luontodirektiivin sääntelyn ja oikeuskäytännön velvoitteet.

Suomen riistakeskus vastaa alueellisen kiintiön nojalla sallitun rauhoituksesta poikkeamisen seurannasta (Metsästyslaki 41 a §). Tarkemmin poikkeuslupien hakemisesta, poikkeamisen edellytysten arvioinnista, poikkeuslupan myöntämisestä ja lupamääräyksistä, poikkeuslupan voimassaoloajasta sekä poikkeuslupaan liittyvästä saaliin ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (452/2013).

Metsästyslain 30 §:n mukaan hirvieläimen pyyntiluvan sekä suden, karhun, ahman ja ilveksen poikkeusluvan saajan on nimettävä metsästyksen johtaja ja tarvittava määrä varajohtajia.

Metsästyksen osallistuva henkilö on velvollinen noudattamaan metsästyksen johtajan antamia määräyksiä. Metsästyksen johtaja saa kieltää metsästyksen osallistumisen henkilöltä, joka ei noudata annettuja määräyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään metsästyksen johtajan ja varajohtajien nimeämisestä, näiden ilmoittamisesta asianomaiselle riistanhoitoyhdistykselle, läsnäolosta metsästystapahtumassa sekä metsästyksen johtajan tehtävistä. Metsästysasetuksen (666/1993) 23 §:n mukaan suden metsästyksen johtajasta ja varajohtajista on poikkeusluvan saajan ilmoitettava kirjallisesti ennen metsästyksen alkamista asianomaiselle riistanhoitoyhdistykselle.

Suotuisa suojelutaso

Luontodirektiivissä määritellään direktiivissä mainittujen suojeltujen luontotyyppien ja lajien ns. *suotuisan suojelutason* kriteerit.

Susikannan hoitosuunnitelman lyhyen aikavälin tavoitteena on pienin elinvoimainen susikanta (vähintään 25 lisääntyvää paria) ja pidemmän aikavälin tavoitteena susikannan suotuisa suojelutaso. Suotuisaa suojelutasoa tarkastellaan EU:n luontodirektiivin vaatimusten kautta. Suotuisan suojelutason määrittely tehdään luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa menettelyssä. Luontodirektiivin mukaan lajin suojelun taso katsotaan suotuisaksi, kun:

- kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että tämä laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana, ja
- lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienenemään ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, ja
- lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö.

EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisut ja niiden vaikutus

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisut ohjaavat sitovasti yhteisöoikeuden tulkintaa. Siksi esimerkiksi suden kannanhoidollista metsästystä koskevien ennakkotapausten kohdalla kyse ei ole vain yksittäistapauksen oikeudellisesta arvioinnista. Tuomioistuimen ratkaisut ovat yhtä lailla osa yhteisöoikeutta kuin asetukset ja direktiivit.

Edelleen luontodirektiiviä koskee niin sanottu *periaate sanatarkasta täytäntöönpanosta*. Lisäksi poikkeuksia on tulkittava supistavasti. Yhteisöjen tuomioistuin on esimerkiksi lintudirektiivin osalta useampaan otteeseen todennut, että vaikka direktiivit ovat usein niin sanottuja lainsäädäntöohjeita, niin luonnonsuojelua koskevien direktiivien osalta on olennaista, että ne saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä sanatarkasti. Vuonna 1996 komissio käynnisti valvontamenettelyn Suomea kohtaan metsästyslain osalta, joka edellytti, että metsästyslaki saatetaan sanatarkaksi luontodirektiivin osalta poikkeuslupia koskevien pykälien osalta.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohta, jossa määritellään yksityiskohtaisesti ja kattavasti edellytykset, joilla jäsenvaltiot voivat poiketa 12 - 14 artiklasta sekä 15 artiklan a ja b alakohdasta, on direktiivillä käyttöön otettua suojelujärjestelmää koskeva poikkeus, jota on tulkittava suppeasti ja jonka vuoksi todistustaakka edellytysten täyttymisestä on päätöksen tekevällä viranomaisella kunkin poikkeuksen osalta.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen liittyen on annettu seuraavat keskeiset tuomiot:

- Valvontamenettelyä seuraava tuomio (C-342/05, komissio vs Suomi; suden metsästys)
- Kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisu (C-647/17, suden metsästys Suomessa)

C-647/17 linjaukset

Vuoden 2019 lokakuussa annetussa C-647/17 EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisussa suden kannanhoidollista metsästystä koskien on sekä yleisiä luontodirektiivin tulkintaa koskevia linjauksia, että Suomen valituksen kohteena olleita poikkeuslupia koskevia yksittäisiä huomioita.

Tuomion mukaan 16.1. (e) artiklaa voidaan käyttää suojellun lajin yksilöiden tappamiseen eli metsästyksen. Jäsenvaltion on kuitenkin osoitettava tavoite/päämäärä, miksi metsästyks sallitaan ja pystyttävä perustelemaan se selvästi ja täsmällisesti ja tuettava perusteluin. Todistustaakka on jäsenvaltiolla. Lisäksi jäsenvaltion on esitettävä täsmälliset ja asianmukaiset perustelut sille, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole niiden päämäärien saavuttamiseksi, joihin on vedottu poikkeuksen tueksi. Jäsenvaltion on myös varmistettava, että suotuisaa suojelutasoa tai sen ennalleen saattamista ei vaaranneta.

Edelleen ratkaisussa todetaan, että luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perustuvien poikkeusten on täytettävä muitakin edellytyksiä kuin ne, joista säädetään direktiivin 16 artiklan 1 kohdan a–d alakohdassa. E alakohtaa ei siis voida käyttää yleisenä oikeusperusteena poikkeusten hyväksymiselle direktiivin 12 artiklan 1 kohdasta, sillä muuten 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista muista tapauksista ja kyseisestä tiukan suojelun järjestelmästä tulisi tehottomia, todetaan ennakkoratkaisussa.

Edelleen todetaan: *Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perustuvan poikkeuksen päämäärä ei näin ollen voi lähtökohtaisesti olla sama kuin 16 artiklan 1 kohdan a–d alakohtaan perustuvien poikkeusten päämäärät, minkä vuoksi ensin mainittua säännöstä voidaan käyttää perusteena poikkeuksen hyväksymiselle vain sellaisissa tapauksissa, joissa jälkimmäiset säännökset eivät ole merkityksellisiä.*

EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisun ja luontodirektiivin mukaisesti poikkeusta tiukasta suojelusta ei voida hyväksyä ilman, että arvioidaan kyseessä olevan lajin kantojen suojelun taso sekä vaikutus, joka suunnitellulla poikkeuksella on siihen niin paikallisella tasolla kuin jäsenvaltion alueella tai tapauksen mukaan kyseessä olevalla luonnonmaantieteellisellä alueella, jos jäsenvaltion rajat ulottuvat useille luonnonmaantieteellisille alueille, taikka jos lajin luontainen levinneisyysalue tätä edellyttää ja mikäli tämä on mahdollista, rajat ylittävästi.

Ennakkoratkaisu ottaa kantaa myös siihen, mitkä alueet voidaan ottaa huomioon asianomaisen kannan levinneisyysaluetta tarkasteltaessa: Arvioinnissa ei ennakkoratkaisun mukaan oteta huomioon susikannan luontaisen levinneisyysalueen osaa, joka ulottuu tietyille sellaisessa kolmannessa valtiossa sijaitseville alueille, jota eivät sido unionin tärkeinä pitämien lajien tiukan suojelun velvoitteet (kuten esimerkiksi Venäjä ja Norja).

Edelleen ratkaisussa tuodaan esille, että jos parhaiden käytettävissä olevien tieteellisten tietojen tarkastelun perusteella ei saada varmuutta siitä, vahingoittaako tällainen poikkeus tietyn uhanalaisen lajin kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä tai ennalleen saattamista vai ei, jäsenvaltion on jätettävä poikkeus hyväksymättä tai luovuttava sen toimeenpanosta. Kyseisen lajin yksilöiden ottamisen tai hallussapidon sallimisen (valikoiden ja rajoitetusti) määrä riippuu kussakin tapauksessa lajin populaation koosta, sen suojelun tasosta ja sen biologisista ominaispiirteistä.

Määrä on siis vahvistettava sekä täsmällisten maantiedettä, ilmastoja, ympäristöä ja biologiaa koskevien tieteellisten tietojen, että sellaisten tietojen perusteella, joiden avulla tilannetta voidaan arvioida kyseessä olevan lajin lisääntymisen ja luonnollisen vuotuisen kokonaiskuolleisuuden osalta.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen reunaehdot pähkinänkuoressa

16.1(e) artiklaa voidaan käyttää suojellun lajin yksilöiden tappamiseen – siis metsästyksen, mutta:

- Jäsenvaltion on varmistettava, että suotuisaa suojelutasoa tai sen ennalleen saattamista ei vaaranneta.
- Jäsenvaltion on osoitettava tavoite/päämäärä, miksi metsästys sallitaan ja pystyttävä perustelemaan se selvästi ja täsmällisesti. Todistustaakka on jäsenvaltiolla.
- Jäsenvaltion on esittävä täsmälliset ja asianmukaiset perustelut sille, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole niiden päämäärien saavuttamiseksi, joihin on vedottu poikkeuksen tueksi.
- Poikkeusluvassa on varmistuttava lisäksi siitä, että e alakohdan kaikki kriteerit täyttyvät: valikoiden, rajoitetusti, tarkoin valvotuissa oloissa, viranomaisen määrittelemissä rajoissa.

Milloin kannanhoidollinen metsästys voidaan sallia?

1. Ensin on harkittava pääperuste poikkeusluvalle.

- Lupia ei voi myöntää ennakoivasti (C-342/05, Komissio vs. Suomi).

2. Sitten arvioitava se, onko muuta tyydyttävää ratkaisua ongelmaan.

- Jos on käytössä tai niitä ylipäättäen on, ne on otettava käyttöön.

3. Lopuksi arvioitava poikkeusluvan vaikutus suotuisaan suojelutasoon.

- Ennustemalli parantaa tämän kohdan arviointia aiempiin vuosiin nähden.

Edelleen myös e alakohdan kriteerien on täyttyvä. Lisäksi on huomioitava, että lupaharkintaa rajaa oikeuskäytäntö, ja että luontojärjestöjen valitusoikeudella on myös merkittävä vaikutus kansalliseen oikeuskäytäntöön. Yhteenvetona voidaan todeta, että asiassa tulkintalinja muodostunut selkeäksi, mutta tiukaksi. Poikkeuslupa voidaan siis myöntää vasta, kun kaikki poikkeusluvan edellytykset täyttyvät.

1.2. Suurpetojen metsästyksen mahdolliset hyödyt

Työryhmissä käsiteltiin myös suden kannanhoidolliseen metsästyksen ja suurpetojen metsästyksen tunnistettuja hyötyjä.

Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores (Linnell ym. 2008) on Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) laatima ohjeistus suurpetojen kannanhoidosta. Euroopan komission DG Environment on todennut 2008 muun muassa, että ohjeistukset edustavat parasta käytäntöä suurpetokantojen hoidolle ja että niitä suositellaan jäsenvaltioiden viranomaisille.

LCIE:n raportissa tuodaan esille muun muassa suurpetojen hoitosuunnitelmien tärkeys sekä mahdollisia suurpetoihin liittyviä konflikteja helpottavien toimenpiteiden (kuten vahinkojen ennaltaehkäisy) merkitys. Raportissa todetaan, että kuitenkin tietyissä olosuhteissa suurpetojen suojelussa voi olla yhteensopivaa ja jopa toivottavaa yleisen hyväksynnän saamiseksi poistaa valikoiden yksilöitä tai rajoittaa niiden määrää / jakautumista tietyssä määrin kannanhoidollisten toimenpiteiden kautta.

Edelleen todetaan, että suojelun näkökulmasta ei ole periaatteellista syytä, miksi suurpetokannat eivät voisi kestää jonkinasteista metsästystä (engl. *lethal control*) tai etteikö niiden kantoja voisi hallita samaan tapaan kuin esimerkiksi hirvieläimiä, jos metsästys on hyvin hallinnoitua. Toimiva kannanhallinta edellyttää tehokasta kannanarviointia, sopivien verotusmäärien ja metsästysaikojen asettamista sekä näiden säännösten varovaista toimeenpanoa, jotta metsästys voi olla potentiaalisesti kestävä.

Raportissa todetaan, että e alakohtaa voitaisiin käyttää varovaiseen kannanhoidolliseen metsästyksen (engl. *carefully regulated harvest of some animals*). Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdilla voitaisiin kattaa tapauksia, missä *de facto* metsästystä tarvitaan, jotta suurpetojen paikallinen hyväksyttävyyden säilyy maaseudulla.

Raportissa listataan myös muita potentiaalisia hyötyjä, mitä suurpetojen metsästyksellä voi olla:

- Suurpetojen metsästyksellä voidaan kasvattaa suurpetojen hyväksyntää metsästäjien keskuudessa, jos he voivat nähdä suurpedot arvostettuna riistalajina ja tulon lähteenä kilpailijoiden sijaan.
- Suurpetojen metsästyksellä voidaan lisätä vaikutusmahdollisuuksien tunnetta (engl. *the sense of empowerment*) paikallisten ihmisten keskuudessa, jotka elävät suurpetoalueilla.
- Suurpetojen metsästyksellä voidaan sallia suurpetokantojen ylläpito sellaisilla tiheyksillä, missä vahingot kotieläimille ja muuhun riistaan kohdistuva saalistus ovat tasolla, jota siedetään. Lisäksi metsästäjät voivat avustaa tiettyjen eläimien poistossa, jos ne aiheuttavat esimerkiksi toistuvia vahinkoja.

- Metsästyksellä voidaan auttaa ylläpitämään arkuutta suurpetokannoissa ja siten vähentämään mahdollista konfliktia.
- Alueilla, joissa suurpetokannat ovat palaamassa ja kasvussa (engl. *recovering*), voi olla tarpeen kasvattaa hyväksyttävyyttä pitkällä aikavälillä siten, että kannan kasvun vauhtia hidastetaan.
- Raportissa todetaan, että LCIE vastustaa voimakkaasti laitonta tappamista missä tahansa tilanteessa ja ymmärtää, että se on suuri uhka suurpetokannoille monilla alueilla. Kuitenkin LCIE uskoo, että suurpetojen elinkelpoisten kantojen laillisella metsästyksellä voidaan vähentää laitonta tappamista, jos paikalliset ihmiset tuntevat, että he ovat mukana kannanhoitoprosessissa.
- Sellaisen kantatason saavuttaminen, joka mahdollistaa metsästyksen aloittamisen, voi tarjota vertailuarvon suojelun onnistumiselle. Tämän tulisi myös osoittaa suojelusuunnitelmien joustavuuden eri intressiryhmille.

1.3. Biologian näkökulmasta huomioon otettavia asioita

Suden kannanhoidollista metsästystä ja sen valikointia (parin tai lauman valikointi) voidaan tarkastella myös biologian ja ekologian näkökulmasta. Demografisesta eli populaatioiden yksilömääriin vaikuttavien tekijöiden näkökulmasta olennaisia käsitteitä ovat (Kojola 2021):

- Suotuisa suojelutaso
- Lisääntyvien parien ja perhelaumojen määrä alueellisesti
- Todennäköisyys uuden lisääntyvän parin muodostumiselle
- Etäisyys muihin perhelaumoihin
- Reviirin historia
- Pentutuotto, kuolleisuus

Lisäksi mahdollisessa valikoinnissa voidaan ottaa huomioon seuraavia seikkoja geneettisen elinvoimaisuuden näkökulmasta:

- Mahdolliset lähisukulaiset, koska lähisukulaisten pariutuminen vahingollista
- Mahdolliset hybridit
- Mahdolliset alueelliset erot

Biologian näkökulmasta huomioon voidaan tarkastelussa ottaa myös saaliseläintiheys. Kojolan ym. (2021) julkaisemattoman artikkelin mukaan saaliseläinten tiheydellä on todennäköisesti vaikutusta susien aiheuttamien koiravahinkojen määrään. Aineiston tilastollinen analyysi tarjoaa todisteita päätelmälle, että riski susien metsästyskoiiriin kohdistamiin hyökkäyksiin on korkeampi silloin kuin susien saaliseläimien tiheys alueella on pienempi.

Perhelauman merkitys

Sudet elävät kiinteinä pareina, jotka lisääntyvät yleensä vuosittain (Suurpedot.fi 2021). Susilauma saa alkunsa parin muodostumisesta ja pari voi muodostua mihin vuodenaikaan tahansa, mutta tavallisimmin se tapahtuu kesällä, jolloin vaeltaneet nuoret sudet kohtaavat. Susien niin kutsuttu *lisääntymisreviiri* on alue, jonka susipari varaa omaan ja myöhemmin syntyvän pentueensa käyttöön, ja pyrkii pitämään sieltä muut sudet pois. Pysyvän susilauman muodostaa pentuja saanut pari ja niiden pennut. Omilla rajatuilla alueilla elävät reviiriään merkkäavat parit sekä parien ja niiden saamien jälkeläisten muodostamat perhelaumat. (Heikkinen ym. 2020.)

Susikannan hoitosuunnitelmassa todetaan, että Suomen susikannan elinkykyisyyden pohjana pidetään Franklinin (1980) suositusta ja arvioidaan, että lisääntyvien yksilöiden määrä vastaa tehollista populaatiokokoa (mitä se ei täysin vastaa luonnonpopulaatioissa; Waples & Faulkner 2009). Kannan elinvoimaisuuden arviointi ei perustu pelkästään edellä kuvattuun geneettisen riskin arviointiin. Pienimmän elinvoimaisen susikannan perustana pidetään myös laumapohjaista demografista elinkykyanalyysia (Koskela, 2008). (Susikannan hoitosuunnitelma 2019.)

Lauman elinvoimaisuuden ja lisääntymisen näkökulmasta lisääntyvä susipari eli niin kutsuttu alfapari on susilaumalle tärkeä yksikkö: jos saaliiksi saatu susi on alfayksilö, on lauma todennäköisesti poissa lisääntyvistä laumoista ainakin tulevan lisääntymiskauden ajalta. Alfayksilön poistumisella on vaikutus kannan koon lisäksi kannan rakenteeseen.

1.4. Kannanhoidollisen metsästyksen vuosien 2015 - 2016 kokeilu

Maa- ja metsätalousministeriö salli suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun vuosina 2015 ja 2016 edellisen, vuonna 2015 vahvistetun hoitosuunnitelman, mukaisesti. Susikannan hoitosuunnitelmassa (2019) tuodaan esille, että talven 2015 kannanhoidollista metsästystä voidaan pitää hyvin onnistuneena. Kuitenkin talven 2016 metsästys ja sen aikana saaliiksi saatujen alfayksilöiden suuri osuus johtaa päätelmään, ettei kannanhoidollisen metsästyksen kestävyyttä voitu varmistaa siten toteutettuna kuin se kokeilun aikana mahdollistettiin. (Susikannan hoitosuunnitelma 2019.)

Suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun arviointi ja suositukset jatkotoimenpiteistä (2016) raportissa tuodaan esille, että kahden vuoden kokeilun aikana alfayksilöiden osuus saaliista kasvoi merkittävästi. Vuoden 2015 kannanhoidollisen pyynnin saaliissa alfanaaraiden osuus oli 6 % (n = 17 sutta) ja vuoden 2016 saaliissa 19 % (n = 43 sutta). Alfaurosten ja mahdollisten alfaurosten

osuus vuoden 2015 saaliissa oli 18 %, ja vuoden 2016 saaliissa 47 %. Prosenttiosuuksien valossa ero näyttää selvältä, ja on myös tilastollisesti merkitsevä (Fisherin eksakti testi, $P = 0,045$).

Alfayksilöiden pieni osuus vuoden 2015 saaliissa teki osaltaan mahdolliseksi kannan runsastumisen vuonna 2015. Talven 2016 metsästyksessä saaliiksi päätyi kuitenkin huomattava määrä alfayksilöitä. Raportissa viitataan silloiseen alustavaan marraskuun 2016 puolivälin lauma-arvioon, jossa alfayksilöiden suuri osuus saaliissa näkyi siinä, että laumojen määrä oli kyseisen arvion mukaan todennäköisesti pienempi kuin vuotta aiemmin. Raportissa tuodaan esille, että lumettomana aikana arviossa on kuitenkin paljon epävarmuutta ja että luotettava vertailukelpoinen kanta-arvio saadaan vasta vuonna 2017, arviointiraportin julkaisun jälkeen. Arvioinnin johtopäätöksissä tuodaan esille, että edellisestä huolimatta talven 2016 metsästyksen yhteydessä saaliiksi saatujen alfayksilöiden kielteistä vaikutusta ei voida kiistää. Raportin mukaan kannanhoidollisessa pyynnissä ei kumpanakaan vuonna ammuttu yhdestäkään laumasta molempia alfayksilöitä.

Lisääntyvän yksilön poistumisen vaikutus

Kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun arvioinnissa (2016) todetaan johtopäätöksenä, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa olisi tullut asettaa kokonaispoistumaa rajoittava saaliskiintiö, jotta eri päätösten nojalla tapahtuva susien poistuminen voitaisiin rajata siten, ettei susikantaa vaaranneta. Arvioinnissa suositellaan, että Suomen riistakeskus seuraa saaliskertymää ja erityisesti alfanaaraiden päätymistä saaliiksi ja ottaa kertymän huomioon lupaharkinnassaan.

Arviointiraportissa tuodaan esille, että saaliiksi saatujen alfayksilöiden osalta on otettava huomioon, että lisääntyvän yksilön (nk. alfasuden) poistuminen vaikuttaa lauman pysyvyyteen. Jos olemassa olevaa tutkimustietoa (Borg ym. 2014) suhteutetaan Suomen susikannalle ominaiseen laumakokoon, voidaan olettaa, että lauma pysyy koossa molempien alfojen poistumisen seurauksena < 25 %:n todennäköisyydellä. Yhden alfan poistumisen vaikutus on yhteydessä alfan sukupuoleen: naaraan poistuminen jälkeen pysyvyyden todennäköisyys on noin 50 % ja uroksen poistumisen jälkeen noin 80 %.

Lisääntyvän yksilön poistumisen vaikutukset riippuvat myös muista tekijöistä. Raportissa tuodaan esille, että metsästyksen ajoittuminen kevättalveen, lähelle suden pariutumiskautta, on omiaan pienentämään samana vuonna tapahtuvan lisääntymisen todennäköisyyttä, mutta alfan poistumisen ajoittuminen ei välttämättä heijastu lauman pysyvyyteen pidemmällä aikavälillä. Tietyn reviirin uudelleenasettamisen aikataulu on Luken julkaisemattoman aineiston mukaan yhteydessä maantieteellisiin etäisyyksiin, joita laumasta tyhjentyneellä reviirillä on lähimpiin susilaumoihin. (Suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun arviointi, 2016.)

2. Työryhmien esitykset suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi ja asiaan liittyviksi toimenpiteiksi

Työryhmäraportin toisessa luvussa tarkastellaan työryhmissä käsiteltyjä esityksiä suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi sekä kannanhoidolliseen metsästyksen liittyviksi toimenpiteiksi.

2.1. Susikannan suotuisan suojelutason viitearvo

Kuten luvussa 1 kohdassa *1.1. Keskeinen sääntely* tuotiin esille, jos kannanhoidollinen metsästyks sallitaan, on jäsenvaltion varmistettava, että suotuisaa suojelutasoa tai sen ennalleen saattamista ei vaaranneta.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu- ja määrittelyhankkeen työryhmissä käytyjen keskusteluiden pohjalta maa- ja metsätalousministeriö antoi jo hankkeen aikana Luonnonvarakeskukselle toimeksiannon tuottaa Suomen susikannan suotuisan suojelutason viitearvo kansainvälisenä tutkimusyhteistyönä. Suomen susikannan suotuisan suojelutason viitearvon myötä on mahdollista arvioida ajantasaisemmin suomalaisen susikannan tilaa suotuisan suojelutason toteutumisen näkökulmasta.

Työryhmät perehtyivät Ruotsin suden kannanhoidollisen metsästyksen toteuttamistapaan, jossa susikannan suotuisan suojelutason raja-arvo on muodostettu tieteellisen tutkimuksen pohjalta. Viimeisimmän kanta-arvion mukaan Ruotsin susikanta on yli määritellyn suotuisan suojelutason raja-arvon. Ruotsin Ympäristönsuojeluvirasto (Naturvårdsverket) salli vuonna 2020 suden kannanhoidollisen metsästyksen metsästysvuodelle 2020 - 2021.

Tällä hetkellä susikannan suojelutason arviointi perustuu kuuden vuoden välein tehtävään luontodirektiivin mukaiseen menettelyyn.

Toimenpiteet:

- Luonnonvarakeskus tuottaa suotuisan suojelutason viitearvon kansainvälisenä tutkimusyhteistyönä. Ensimmäisen arvion on määrä valmistua syksyllä 2021 ja lopullisen tutkimukseen perustuvan työn vuoden 2022 aikana.
- Kannanhoidollisessa metsästyksessä ja sen avaamisessa keskeinen kriteeri on suotuisan suojelutason viitearvo.
- Kannanhoidollisessa metsästyksessä otetaan huomioon susikannan suotuisan suojelutason viitearvo. Mitoituksessa otettava huomioon muu kuolleisuus sekä alfayksilöiden (ts. perhelauman lisääntyvien yksilöiden eli susiparin jommankumman osapuolen tai molemman osapuolen) poistumisen vaikutus.

2.2. Peruste suden kannanhoidolliselle metsästykselle

Kuten raportin ensimmäisessä luvussa tuotiin esille, jäsenvaltion on osoitettava tavoite/päämäärä, miksi metsästys sallitaan ja pystyttävä perustelemaan se selvästi ja täsmällisesti ja tuettava perusteluin. Työryhmät esittävät seuraavaa suden kannanhoidollisen metsästyksen perusteeksi.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen tavoite:

Suotuisalla suojelun tasolla olevan susikannan rajoitetulla metsästyksellä säädellään susikannan kasvua ja pyritään siten vähentämään susikantaan liittyviä sosioekonomisia konflikteja ja edistämään suden hyväksyttävyyttä niin, että susikannan suotuisa suojelutaso voidaan turvata.

Yhdessä muiden, susikannan hoitosuunnitelmassa lueteltujen, sietämistä edistävien toimenpiteiden kanssa susikannan hyväksyttävyyttä lisätään kohdentamalla metsästystä valikoinnin perusteella perhelauman susiysilöön tai susiysilöihin, vakiintuneisiin pareihin tai kokonaisiin laumoihin. Suotuisan suojelutason saavuttamisen jälkeen kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään LCIE:n Euroopan unionin komissiolle esittämien näkemysten mukaisesti muun muassa kannan kasvun hallintaan ja ohjaamaan kannan alueellista esiintymistä ja siten vähentämään susista aiheutuvia haittoja kuten kotieläin- ja koiravahinkoja ja edistämään suden hyväksyttävyyttä. Lisäksi suden kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään lisäämään suden arvoa riistalajina ja siten kasvattamaan sen hyväksyntää. Suotuisalla suojelun tasolla olevan kannan metsästyksellä voidaan pyrkiä hidastamaan kannan kasvun vauhtia ja siten edistämään suden hyväksyttävyyttä pitkällä aikavälillä ja pitämään konfliktit hallittuina.

Suotuisalla suojelun tasolla olevan kannan turvaamiseksi suden kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään myös ennaltaehkäisemään susien laitonta tappamista. Susien laitton tappaminen on tutkimuksen mukaan ollut 2000-luvulla Suomessa ja Ruotsissa susien yleisin kuolinsyy, mutta suurin osa laittomista tapoista jää toteen näyttämättä (Suutarinen 2019). Laittoman tappamisen vaikutusta tarkasteltiin aikavälillä 2001–2016 vuonna 2017 julkaistussa artikkelissa (Suutarinen & Kojola 2017). Susien suunnitelmallinen kannanhoito vaikeutuu mahdollisen laittoman tappamisen takia. Susikannan hoitosuunnitelmassa on esitetty useita eri toimenpiteitä susien laittoman tappamisen vähentämiseksi (Susikannan hoitosuunnitelma 2019).

Koska laitton tappaminen (engl. *poaching*) on laitonta, niin tekijöillä on suuri insentiivi peittää toiminta. Tutkimuksen mukaan laittoman tappamisen vaikutuksesta kantojen dynamiikkaan on vähän dataa saatavilla. Koska laitonta tappamista on vaikea todentaa eikä siitä ilmoiteta, ilmiötä on kuvailtu termillä ”kryptinen” eli selittämätön. (Liberg ym. 2011.) Susien laitton tappaminen on siis rikollisuutta, josta kiinnijäämisen riski on varsin pieni (Susikannan hoitosuunnitelma 2019).

Ajatus siitä, että laillinen metsästys voisi edistää susien sietämistä, on tuottanut erilaisia tutkimustuloksia: Pohjois-Amerikassa laillisen metsästyksen lisäämiseen on havaittu lisäävän laitonta tappamista, mutta Euroopassa on saatu päinvastaisia tuloksia. Esimerkiksi Liberg ym. (2020) viittaavat Chapron ja Trevesin (2016) susien kuolleisuutta Wisconsinissa ja Michiganissa analysoineeseen tutkimukseen, jonka mukaan laillinen metsästys voimisti laitonta tappamista. Liberg ym. tuovat esille, että kyseinen artikkeli herätti myös kritiikkiä, ja siitä seurasi debattia siitä, mikä on laillisen metsästyksen vaikutus laittomaan tappamiseen. (Liberg ym. 2020.)

Libergin ym. tutkimuksessa (2020) todetaan, että laittomaan tappamiseen liittyvien susien katoamisen määrä Ruotsissa oli positiivisessa suhteessa kannan kokoon ja negatiivisessa suhteessa lailliseen tappamiseen. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että laillisella metsästyksellä voi olla pienentävä vaikutus suurpetojen laittomaan tappamiseen. (Liberg ym. 2020.)

Vuonna 2018 ilmestyneessä Suomen susiin perustuvassa tutkimuksessa (tarkasteluaikana artikkelissa on 2001–2016) tuodaan esille muun muassa, että metsästettyjen susien määrä ts. paikallistasolla tapahtuva suden metsästys vähensi todennäköisyyttä laittomalle tappamiselle kuten myös laillisesti metsästettyjen susien kokonaismäärä. Artikkelissa tuodaan myös esille, että nopeat muutokset laillisen suden metsästyksen määrissä voivat johtaa korkeampiin laittoman tappamisen lukuihin. (Suutarinen & Kojola 2018.)

Muu tyydyttävä ratkaisu

- Suotuisalla suojelun tasolla olevan kannan kasvun säätelylle ja siihen liittyvien konfliktien hallinnalle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua kuin metsästys.
- Vahinkoperusteiset poikkeusluvut tai poliisin poistomääräykset eivät mahdollista suunnitelmallista kannan säätelyä, mutta tukevat osana kokonaisuutta susiin liittyvien konfliktien hallintaa.

2.3. Kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotinen kokeilu

Hankkeen työryhmät esittävät, että suden kannanhoidollinen metsästys avataan reunaehtojen täytyessä 5-vuotisena kokeiluna. Sen aikana metsästystä seurataan aktiivisesti ja sitä myös kehitetään eri osa-alueiden kohdalta.

Toimenpiteet:

- Suden kannanhoidollinen metsästys avataan reunaehtojen täytyessä 5-vuotisena kokeiluna.
- Kokeilusta laaditaan arviointi ja suositukset jatkoa ajatellen.
- Tavoitteena on luoda kestävä pohja suden kannanhoidolliselle metsästykselle.
- Metsästys voidaan keskeyttää esimerkiksi vuodeksi, jotta susikannan suotuisa suojelutaso voidaan turvata.

Metsästysaika

Toimenpiteet:

- Kannanhoidollisen metsästyksen tulee päättyä viimeistään helmikuun puolivälissä, jotta susiparien lisääntyminen ei liikaa häiriidy metsästyksestä.
- Metsästykselle tulee varata riittävä aika, jotta metsästys voi käytännössä onnistua eri olosuhteissa.
- Parhaiten suden metsästys on toteuttavissa lumiolosuhteissa.

Valikoiden ja rajoitetusti

Suden kannanhoidollisen metsästyksen luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti kannanhoidollisen metsästyksen on tapahduttava ”tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti”. Tässä raportissa esitetään, että rajoitettu valikointi voi kohdentua sekä sallimalla susiyksilöiden (korkeintaan 1–2 kpl) poistaminen valikoiduista laumoista, että sallimalla vakiintuneiden parien tai perhelaumojen poisto niin, että suotuisan suojelutason viitearvo otetaan huomioon. Poikkeuslupaa voidaan siis hakea joko 1–2 susiyksilön poistamiseen laumasta, vakiintuneen parin tai perhelauman poistamiseen.

Kannanhoidollista metsästystä on hallinnollisista menettelyistä johtuen kankeaa kohdistaa yksin liikkuvaan suteen, joka ei ole vakiintunut tietylle alueelle tai kuulu perhelaumaan.

Kannanhoidollinen lupametsästys on kohdennettavissa vain reviirillä elävään laumaan tai pariin, koska omaa reviiriään etsimässä olevat yksittäiset sudet liikkuvat laajalla alueella. Yksin liikkuvien susien kohdalla käytössä ovat turvallisuus- ja vahinkoperusteiset susien poikkeusluvut. Akuuteissa tapauksissa poliisi on toimivaltainen viranomainen.

Vaihtoehto 1: Sallitaan 1–2 suden poistaminen valikoidusta laumasta.

Sallitaan 1–2 suden poistaminen valikoidusta laumasta (tai valikoiduista laumoista) riippuen lauman yksilömäärästä. Pyynti tulee pyrkiä kohdistamaan lauman nuoreen yksilöön, jolloin todennäköisimmät vaikutukset lauman elinvoimaisuudelle jäävät vähäisimmiksi. Arvioidaan vaikutukset suotuisaan suojelutasoon.

Riskit: Saaliiksi saatu susi/sudet on yksi lauman alfayksilöistä, jolloin lisääntyvien laumojen joukosta poistuu yksi seuraavaa vuotta ajatellen. Lisäksi vaikutukset lauman käyttäytymiseen ja dynamiikkaan voivat johtaa pihahavaintojen tmv. häiriön lisääntymiseen.

Vaatus: Yksittäisten susien poistoa laumasta edellytetään kohdennettavan alueille, jossa susireviireitä on kohtuullisen lähellä toisiaan ja saaliseläintiheys on hyvällä tasolla.

Jos laumojen on lähellä ja saaliseläintilanne on hyvä, yksittäisen lisääntyvän yksilön poistaminen ei välttämättä vaikuta lauman käyttäytymiseen ja todennäköisyydet korvaavalle alfalle voivat kasvaa.

Hyödyt: Metsästys tapahtuu tammi–helmikuussa ennen dispersoimista eli nuorien yksilöiden lähtemistä laumasta ja kiima-aikaa, jolloin laumaan jää muistijälki ihmisen tuomasta metsästyspaineesta.

Vaihtoehto 2: Sallitaan x kappaletta, vakiintuneen parin tai koko perhelauman poisto.

Arvioidaan vaikutukset suotuisaan suojelutasoon.

Tietyissä tapauksissa metsästys voidaan sallia niin, että pyritään valikoinnin kriteerien pohjalta koko lauman tai vakiintuneen parin poistamiseen.

Riskit: Koko lauman metsästys ei onnistu esimerkiksi keliolosuhteista johtuen.

Suositus: Pynnin on suositeltavaa tapahtua lumiseen aikaan ja niin, että voidaan varmistaa metsästyksen onnistuminen pyydetessä useampaa yksilöä.

Hyödyt: Voidaan reagoida tilanteeseen, jossa pari tai kokonainen lauma on aiheuttanut häiriötä/vahinkoja. Metsästyksessä voidaan pyrkiä siihen, että vältetään tilanne, jossa lauma hajoaa, minkä vaikutukset voivat olla negatiiviset.

Toimenpiteet:

- Metsästys mitoitetaan siten, että suotuisan suojelutason viitearvo otetaan huomioon.
- Metsästys kohdennetaan vaihtoehto 1:n mukaisesti joko 1–2 suden poistamiseen laumasta tai vaihtoehto 2:n mukaisesti reviirin merkanneeseen pariin (molempiin yksilöihin) tai koko perhelaumaan (sen kaikkiin yksilöihin) – eli pyritään poistamaan koko lauma tai pari.

Valikoinnin kriteerit

Kannanhoidollisen metsästyksen valikointi tapahtuu niin sanottujen valikoinnin kriteerien pohjalta, jotka on työstetty hankkeessa työryhmien kanssa. Valikoinnin arvioinnissa ei oteta huomioon vain kuluvan syksyn tilannetta vaan myös parin tai lauman käyttäytyminen muina vuosina.

Kannanhoidollisen metsästyksen parin tai lauman valikoinnin kriteerit (koskien myös laumoja, joista metsästetään 1–2 susiyksilöä)

- turvallisuus (hoidetulla pihamaalla tehdyt säännölliset havainnot: uhkaa aiheuttavan suden listauksen kautta kohdat 2–3 (ks. susikannan hoitosuunnitelma), karkotusyrytyksistä huolimatta tilanteet jatkuvat)
- laumojen ja reviirin merkanneiden parien määrä alueella (tiheys)
- asukastiheys
- toistuvat tuotantoeläin- ja koiravahingot ja vahingon uhkat
- lähisukuiset alfat
- uhka metsäpeurakannan elinkyvylle
- monilajinen kannanhoito

Toimenpide:

- Kannanhoidollisen metsästykseen valikointi vaihtoehto 1:n ja vaihtoehto 2:en mukaisesti tapahtuu niin sanottujen valikoinnin kriteerien pohjalta.

Kuvaus prosessista

Jos reunaehdot täyttyvät, maa- ja metsätalousministeriö valmistelee asetuksen poikkeusluvalla sallittavasta suden metsästyksestä. MMM:n asetuksessa vahvistetaan suurimmat sallitut saalismäärät suden rauhoituksesta poikkeamiseksi.

Alueelliset riistaneuvostot tarkastelevat kyseisen alueen tilannetta ja kuulevat myös alueen sidosryhmiä ja tuottavat suosituksen siitä, mihin metsästys tulisi kohdentaa vaihtoehto 1:n tai vaihtoehto 2:n mukaisesti valikoinnin kriteerien pohjalta.

Valtakunnallinen riistaneuvosto tarkastelee alueellisten riistaneuvostojen lausuntoja ja tunnistaa valtakunnallisesti niitä laumoja tai pareja tai painopistealueita, joiden osalta valikoinnin kriteerit eniten puoltavat kannanhoidollista metsästystä. Valtakunnallinen riistaneuvosto toimittaa asiasta lausuntonsa Suomen riistakeskukselle. Suomen riistakeskus tekee metsästyslain 41 a §:n kolmannen momentin mukaiset lupapäätökset lupahakemusten perusteella. Suomen riistakeskus arvioi ja selvittää tapauskohtaisesti perusteet poikkeuslupien myöntämiselle.

Toimenpiteet:

- Alueellisten riistaneuvostojen on kuultava sidosryhmiä ennen kuin ne käsittelevät kyseisen alueen susitilannetta. Alueelliset riistaneuvostot tuottavat näkemyksen siitä, mihin metsästys tulisi kohdentaa vaihtoehto 1:n tai vaihtoehto 2:n mukaisesti.
- Valtakunnallinen riistaneuvosto tarkastelee edellä mainittuja lausuntoja ja tunnistaa valtakunnallisesti laumoja, pareja tai painopistealueita, joiden osalta valikoinnin kriteerit eniten puoltavat kannanhoidollista metsästystä.
- Suomen riistakeskus tekee metsästyslain 41 a §:n kolmannen momentin mukaiset lupapäätökset lupahakemusten perusteella. Suomen riistakeskus arvioi ja selvittää tapauskohtaisesti perusteet poikkeuslupien myöntämiselle.

Tarkoin valvotut olosuhteet

Susireviirialueelta haetaan kannanhoidollista poikkeuslupaa 1–2 suden poistamiseen laumasta, reviirin merkanneen susiparin tai perhelauman tappamiseksi määriteltyä susireviirialuetta kohden yhteisluvalla. Suden kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotisessa kokeilussa sovelletaan osin vastaavia lupamääräyksiä tarkoin valvottujen olosuhteiden osalta kuin suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilussa vuonna 2015 ja 2016.

Toimenpiteet:

- Sovelletaan osin samoja lupaehtoja kuin vuonna 2015 ja 2016.
- Hakemusperusteiden lisäksi hakemuksessa tulee nimetä metsästyksenjohtaja sekä vähintään kaksi apujohtajaa, joiden tehtävänä on turvallisen metsästystapahtuman suunnittelu sekä vastata siitä, että pyyntiä koskevia säädöksiä noudatetaan.
- Ennen pyyntiin ryhtymistä ja jokaisesta pyyntiin lähdöstä on etukäteen ilmoitettava osallistuvien nimet sekä pyyntialue Suomen riistakeskukselle ja alueen poliisilaitokselle. Lisäksi jokaisen pyyntipäivän jälkeen tulee tehdä ilmoitus jahdin päättymisestä. Jos pyynti tapahtuu kunnassa, johon kuuluu rajavyyhykettä, edellä mainitut tiedot on ilmoitettava myös rajavartiolaitokselle.
- Suomen riistakeskuksen myöntämässä poikkeusluvassa rajataan pyyntiin osallistuvien määräksi enintään 50 metsästäjää. Suosituksena on, että pyyntiin osallistuu koulututtuneita ja kokeneita pyytäjiä, erityisesti suurriistavirka-aputoimijoita sekä suurpetoyhdyshenkilöitä.
- Suden pyynnissä ammutusta eläimestä tai eläimistä on seuraavana arkipäivänä ilmoitettava Suomen riistakeskuksen aluetoimistolle, alueen poliisilaitokselle puhelimitse tai sähköpostitse sekä valtion mailla tapahtuvassa metsästyksessä Metsähallitukselle. Ilmoituksessa on mainittava ampumapaikka. Pyynnissä saatu saalis on poikkeusluvan saajan omaisuutta, ellei pyyntiporukka ole muuta sopinut. Saaliista on kuitenkin toimitettava pyydetyt näytteet kannanseurannan tarpeisiin. Ilmoituksessa on mainittava pyydystettyjen eläinten määrä ja pyyntipaikan koordinaatit sekä pyyntiajankohta ja sukupuoli.

Koulutus

Suomen riistakeskus tarjoaa koulutus-, neuvonta- ja valistustoimintaa. Suomen riistakeskus tarjoaa myös materiaaleja esimerkiksi suurpetojen metsästyksen johtajille. Suurpetojen metsästyksen johtajan sähköinen koulutusmateriaali ja tarkempaa tietoa metsästyksen johtajan tehtävistä on muun muassa riistakeskuksen riistainfo.fi-koulutussivustolla.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen aiemmassa kokeilussa Suomen riistakeskus järjesti metsästyksen osallistuville koulutustilaisuuksia. Suden kannanhoidolliseen metsästyksen osallistuvien metsästyksenjohtajien ja muiden metsästäjien koulutus on edelleen nähty tärkeäksi Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu ja määrittely -hankkeen työryhmissä.

Toimenpiteet:

- Suden kannanhoidollisen metsästyksen osallistuville metsästäjille laaditaan koulutuspaketti.
- Koulutuksen laativat yhteistyössä Suomen riistakeskus ja Luonnonvarakeskus.
- Suomen riistakeskus järjestää vuosittain koulutuksen metsästyksenjohtajille ja muille osallistujille.
- Metsästyksenjohtajien ja varajohtajien on käytävä Suomen riistakeskuksen järjestämä koulutus. Myös muiden osallistujien on suositeltavaa käydä koulutus.
- Metsästyksenjohtajien on suunniteltava metsästyksen toteutus hyvissä ajoin niin, että metsästyksen toteutukseen liittyvät seikat ovat osallistujien tiedossa.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen seuranta

Suden kannanhoidollista metsästystä seurataan niin esimerkiksi susikannan kuolleisuuden osalta kuin tarkastelemalla metsästyksen onnistumista ja vaikutuksia. Edellä mainitussa seurannassa voidaan tarkastella muun muassa seuraavia asioita: metsästyksen suunnittelu, metsästyksen käytännön toteutus, reviirialueen seuranta (vaikutukset reviireihin).

Toimenpiteet:

- Metsästyksen ja muun kuolleisuuden vaikutusta susikantaan seurataan osana kannanarviointia.
- Suomen riistakeskus yhdessä alueellisten riistaneuvostojen kanssa seuraa suden kannanhoidollisen metsästyksen 5-vuotista kokeilua. Metsästystä ja sen suunnittelua kehitetään kokeilun aikana seurannan pohjalta.
- Suomen riistakeskus laatii yhdessä Luonnonvarakeskuksen kanssa kannanhoidollisen metsästyksen jälkeen vuosittain yhteenvedon, jonka pohjana on esimerkiksi luvanhakijoille suunnattu palautekysely.
- Riistakeskus esittelee yhteenvedon maa- ja metsätalousministeriön asettamalle susikannan hoitosuunnitelman seurantaryhmälle, joka voi antaa kommentteja kannanhoidollisen metsästyksen kehittämiseen liittyen.

3. Lähteet

- Borg ym. 2014. Impacts of breeder loss on social structure, reproduction and population growth in a social canid. *Journal of Animal Ecology* 84, 1. p. 177 – 187. (DOI 10.1111/1365-2656-12256)
- Directorate General Environment, European Commission. 1.7.2008. Note to the Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores. Saatavilla verkossa: https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management_ec_note.pdf Viitattu 12.3.2021.
- Chapron, G., Treves, A., 2016. Blood does not buy goodwill: allowing culling increases poaching of a large carnivore. *Proc. R. Soc. B* 283. <https://doi.org/10.1098/rspb.2015.2939>
- Heikkinen, S., Kojola, I., Mäntyniemi, S., Holmala, K & Härkölä, A. 2020. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2020. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 37/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 97 s. Saatavilla verkossa: https://riistahavainnot.fi/static_files/suurpedot/kantaarviot/luke-luobio_37_2020.pdf. Viitattu 30.5.2021.
- Kojola, I. 2021. Esitys Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu ja määrittely -hankkeen valmisteluryhmän kokouksessa 21.1.2021. Pöytäkirja, MMM.
- Kojola, I ym. 2021. Julkaisematon artikkeli. 2021.
- Koskela, A. 2008. Erilaisten hoitosuunnitelmien ja tilastoimattoman kuolleisuuden vaikutukset Suomen susikannan kehitykseen populaation elinkykyanalyysin perusteella. Pro gradu – tutkielma. Oulun yliopisto, Biologian laitos. 23.4.2008.
- Liberg, O., Chapron, G., Wabakken, P., et al., 2012. Shoot, shovel and shut up: cryptic poaching slows restoration of a large carnivore in Europe. *Proc. R. Soc. B* 279, 910–915. <https://doi.org/10.1098/rspb.2011.1275>.
- Liberg, O., Suutarinen, J., Åkesson, M., Andrén, H., Wabakken, Peter., Wikenros, C. & Sand, H., 2020. Poaching-related disappearance rate of wolves in Sweden was positively related to population size and negatively to legal culling. *Biological conservation* 243 (2020). <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2020.108456>
- Linnell J., V. Salvatori & L. Boitani (2008). Guidelines for population level management plans for large carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2). Saatavilla verkossa: https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management.pdf Viitattu 10.6.2021.

- Maa- ja metsätalousministeriö (2019). Suomen susikannan hoitosuunnitelma. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:24, Helsinki. Saatavilla verkossa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161865/MMM_2019_24.pdf. Viitattu 10.6.2021.
- Pellikka, J. & Hiedanpää, J. (2020). Kansalaisten susisuhde. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 30 s. Saatavilla verkossa: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/546123/luke-luobio_56_2020.pdf?sequence=7&isAllowed=y. Viitattu 13.6.2021.
- Suutarinen, J. 2019. Ecology of lawbreaking, Effects of poaching on legally harvested wolf populations in human dominated landscapes. Acta Univ. Oul. A 730, 2019.
- Suutarinen, J., Kojola, I. 2018. One way or another: predictors of wolf poaching in a legally harvested wolf population. Animal Conservation 21. Sivut 412 – 422. <https://doi.org/10.1111/acv.12409>
- Suden elintavat ja lisääntyminen. Suurpedot.fi, Metsähallitus 2021. Osoitteessa: <http://www.suurpedot.fi/lajit/susi/elintavat-ja-lisaantyminen.html>. Viitattu 19.6.2021.
- Suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun arviointi ja suositukset jatkotoimenpiteistä. 31.10.2016. Maa- ja metsätalousministeriö. Drno 2333/444/2014.
- Waples R. S. & Faulkner J. R. 2009. Modelling evolutionary processes in small populations: not as ideal as you think. Molecular Ecology 18: 1834–1847. [DOI: 10.1111/j.1365-294X.2009.04157.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-294X.2009.04157.x)

Oikeuslähteet

- Asia C-674/17. Julkaistu sähköisessä oikeustapauskokoelmassa lokakuu 2019.
- Asia C-342/05. Oikeustapauskokoelma 2007 I-04713. Saatavilla verkossa: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=fi&num=C-342/05>. Viitattu 9.6.2021
- Direktiivi 92/43/ETY: Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Euroopan unionin virallinen lehti 22.7.92. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1623385249346&from=FI> Viitattu 10.6.2021.
- Metsästyslaki 615/1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615>. Viitattu 10.6.2021.
- Metsästysasetus 666/1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930666>. Viitattu 10.6.2021.

Valtioneuvoston asetus metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista 452/2013.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130452>. Viitattu 10.6.2021.